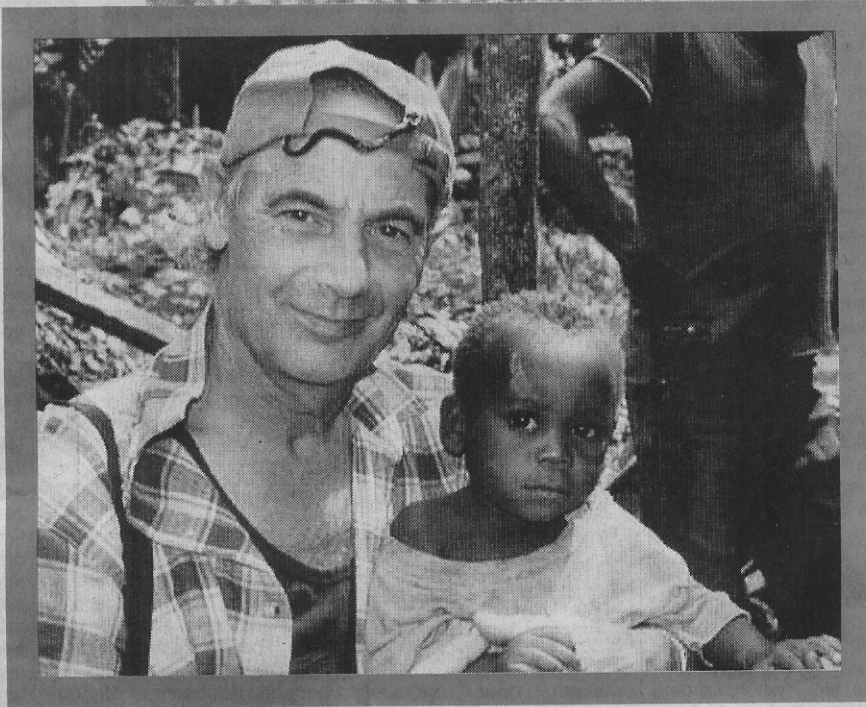

PUZZELEN VOOR PYGMEEËN

In de jaren dertig werd de Nederlander Paul Juliën een expert op het gebied van pygmeëen. Nu is er weer een Nederlander, Ruud Muis, die grote kennis heeft van dit dwergvolk in donker Afrika. In tegenstelling tot Juliën probeert Ruud Muis niet alleen de ziel te doorgronden van deze bijzondere, maar helaas ernstig gediscrimineerde mensen in Congo. Hij probeert ze ook te helpen. Met zijn Stichting Pygmeëen Kleinood bekostigt hij onderwijs, zaden om voedsel te verbouwen en boten om mee te vissen. Voor zijn nieuwste project, een mobiel medisch team om zieke pygmeëen op te sporen en de noodzakelijke hulp te bieden, krijgt hij financiële steun van de Tele-puzzelactie.

■ Boven: De oorlog heeft in feite van elke pygmeë een ontheemde gemaakt.

■ Ruud Muis met een pygmeëjongetje: „Pygmeëen zijn kwetsbaar. Als we zieken en gewonden niet snel opsporen, overleven ze het niet.”

door THEA DETIGER

„Pygmeëen helpen is soms heel zwaar”, zegt Ruud Muis terug uit Congo van zijn ongeveer dertigste reis naar de verschillende pygmeënstammen. „Ik was alweer vijf jaar niet bij de Mont Hoyo-pygmeëen geweest. Ze stonden me op te wachten in Komanda. Het was een emotioneel weerzien, maar ik schrok van de kimmervolle omstandigheden waarin ze verkeerden. Vele bekenden waren gestorven en er waren nogal wat zieken. Tijdens mijn aanwezigheid stierf jammer genoeg een pygmeëvrouw met haar baby op de operatietafel van een 'beunhazende' chirurg, die me ook nog een rekening van 150 dollar durfde te presenteren.”

Ruud zorgt al meer dan zeventien jaar met de door hem opgerichte Stichting Pygmeëen Kleinood voor de vaak zwaar gediscrimineerde kleine mensen van donker Afrika. Zijn hart ging open toen hij voor het eerst met vakantie in Congo was, en sindsdien is hij ieder jaar teruggegaan, soms een paar keer. Hij bouwde een kliniek, hij zorgde voor materiaal om gewassen te verbouwen, en hij betaalde het schoolgeld voor de kinderen.

En net toen alles een beetje goed ging lopen, kwam daar de oorlog, die alles verwoeste, en waarvan de gevolgen nu nog voelbaar zijn.

Levensgevaarlijk

„Mijn laatste tocht naar het Ituri-woud was levensgevaarlijk”, zegt hij. „Over de weg is Ituri niet te bereiken wegens de rebellen en bloedige overvallen tussen Lubero en het Virunga Park. Door de lucht is ook ontzettend ris-

SIJBEKARSPEL, zaterdag

kant, omdat er zo veel vliegtuigjes verongelukkig. Het enige alternatief zijn de Amerikaanse missievliegtuigen. Die zijn echter heel duur en bovendien hebben ze hun basis niet meer in Kongo, maar in Kampala/Entebbe.”

Ruud constateerde dat veel pygmeëen op de vlucht zijn geslagen. Sommigen zo diep het bos in dat hij ze nauwelijks kon opsporen; anderen naar de weg en de bantoedorpjes, waar ze in het gunstigste geval op een stukje land van

de kerk mogen verblijven. Zonder werk en middelen van bestaan leiden ze daar een kommerfvol leven met veel armoede en ziekte. Het enige verheugende was dat de pygmeeën volgens Ruuds waarneming volop werden betrokken bij de voorbereidingen voor de verkiezingen en dat ze net als alle andere Congolezen identiteitskaarten konden krijgen.

„Pygmeeën zijn heel kwetsbaar en zeer gevoelig voor stress”, zegt Ruud, die met het geld van de Telegraaf Telepuzzelactie vanuit Goma een mobiele medische hulpdienst wil opzetten. „Als ze eenmaal ernstig ziek of gewond zijn, is de kans dat ze het overleven klein. Het is dus zaak om snel

in te grijpen en te voorkomen dat het zo ver komt. Het is echter moeilijk artsen en ziekenverzorgers te vinden, die het veld in willen. Als ze daar al voor gestudeerd hebben, dan willen ze toch liever achter een bureau zitten. Niemand wil zijn handen vuilmaken. Die houding is na de oorlog alleen maar toegenomen.”

In al die jaren dat hij zich inspant voor de pygmeeën heeft Ruud Muis een no-nonsensestrategie gevoerd. Zo gaf hij liever een fiets of een kano dan gemotoriseerde voertuigen, die wegens gebrek aan benzine of mankementen al gauw onbruikbaar zouden zijn. „Je moet ze geen cadeautjes geven, maar praktische dingen aanreiken, waarmee ze in de toekomst kunnen overleven”, zegt hij. „Zo hebben we trainingssessies georganiseerd voor onderwijzers, we hebben de Kivu-pygmeeën die op lavagrond moeten wonen compost, landbouwgereedschap en zaden gegeven en de vissers van een 25-tal traditionele piroques (boomstamkano's) voorzien, netten en ander vismateriaal. Omdat ze elke keer van hun vis werden beroofd omdat die 'illegaal' gevangen zou zijn, hebben we ook de nodige visvergunningen voor ze gekocht.”

Vogelvrij

Ruud heeft al heel vaak meegemaakt dat pygmeeën vogelvrij zijn. „Ze dienen vaak onder een bantoebaas. Daar worden ze behandeld als slaven. Maar als de bazen er door de oorlog niet meer zijn, hebben ze het eerlijk gezegd nog slechter. Ze hebben geen land meer om op te wonen en missen iedere vorm van bescherming. Hoewel ze vaak al tientallen jaren uit het woud zijn, probeer ik ze via organisaties als het Wereld Natuur Fonds, het Virunga Park en het Dian Fossey Fund een aanstelling als natuurgids te bezorgen.”

Hoewel Ruud Muis door grote hulporganisaties in Afrika vaak geraadpleegd wordt wegens zijn kennis van de pygmeeën is hij huisverig om nauw met ze samen te werken. De

■ Blij Kivu-pygmeeën met de door Ruud geschonken boten, visnetten en vislicenties.

FOTO'S: DE TELEGRAAF

pygmeeën te coördineren in Goma. Toen ik met een rijke organisatie ging samenwerken zaten daar ineens 25 man, veelal familieleden van elkaar. Daar is geen controle over uit te oefenen. Ik trek liever mijn eigen plan. Mijn rechterhand in Congo is Achille, die elke keer trouw aan me rapporteert wat er allemaal voorvalt.”

Even bij de pygmeeën

langsgaan en wat vragen stellen werkt volgens Ruud niet. Je komt er zo niet achter wat er aan de hand is. Dat is de reden waarom de pygmeeën vaak niet worden geholpen. Je moet steeds weer terugkomen. Geduld hebben, respect tonen en een band opbouwen. Als je pygmeeën verantwoording geeft, kun je heel veel met ze bereiken. Maar pygmeeën, die talloze keren aan hulpverleners van verschillende organisaties hun verhaal moeten doen zonder dat er iets gebeurt, verliezen hun vertrouwen. Ze zijn dan niet meer te motiveren.”

Met zijn mobiele medische team wil Ruud niet alleen de hem bekende groepen pygmeeën helpen, maar ook nieuwe opsporen die ergens rondzwerven. De oorlog heeft in feite van elke pygmee een ontheemde gemaakt. Om het Virunga-Gorilla Park ten noorden van het Kivumeer leven zo'n 1000 pygmeeefamilies, die jaren geleden met geweld uit het Virungawoud verdreven zijn. Zonder het regenwoud, waar de pygmeeën al duizenden jaren wonen, hebben ze geen bron van inkomsten meer. Ze hebben geen schoon water en kunnen geen medische verzorging

Steun medische hulpactie in donker Afrika

meegemaakt dat hij te laat kwam en medische hulp niet meer mocht baten. Het is volgens hem van het grootste belang dat zieke pygmeeën op tijd worden opgespoord.

Een tragisch voorbeeld is Ushindi, een 9-jarig pygmee-weesjongetje, die hij bedelend aantroef in Kitshanga. In zijn wang was door onbehandelde ontstekingen in zijn mond een gat ontstaan. Hij kon zijn mond niet meer opendoen en doordat zijn kaakgewricht vastgroeide kon hij geen vast voedsel naar binnen krijgen. Drie operaties waren sinds juni nodig om hem van deze ellende af te helpen. Helaas kwam hij na de laatste operatie in hevige ademhalingsmoeilijkheden en overleed twee uur later.

„Achille heeft Ushindi samen met de lieve verzorgster Virginia in pygmeeoord Mubambiro begraven”, zegt Ruud. „Waren we er maar eerder bij geweest! Elke keer als ik in Congo kom, ontdek ik weer nieuwe groepen. En er zijn altijd zieken en gewonden bij. Mijn hart breekt als ik zie dat het zo slecht met de pygmeeën gaat en dat de houtkap gewoon doorgaat, die hen ernstig bedreigt. Het is zo'n bijzondere cultuur. Die mogen we niet laten verdwijnen. Pygmeeën hebben een enorm sterk groepsverband. Daar komt niemand tussen. Ze mengen zich niet snel met anderen en komen altijd op voor de groep. Er bestaan ook geen hiërarchische verbanden. Ze nemen zonder meer het werk van elkaar over, en de mannen zorgen net zo teder voor de kinderen als de vrouwen. Hoewel ik niet altijd bij ze kan zijn, omdat fondsen werven en andere bezigheden nu eenmaal beter van hieruit kunnen gebeuren, hoop ik nog lang een stabiele factor voor ze te zijn. Zodat dit volk van 4000 jaar oud in de moderne tijd kan overleven.”

Wie meer wil weten over het werk van Ruud Muis kan op zijn website kijken: www.pygmee.nl.

Wie zijn werk wil steunen, kan wekelijks meedoen met de Tele-puzzel (pagina TA4) en/of geld storten op giro

an

Florence Nightingale. Omdat geloos opkomt voor haar armenoten.

es Brijl van Horizon Holland: weldige vrouw, wij werken al haar samen. Het is de bedoeling in Sayap Ibu de komende tijd dertig gehandicapte kinderen opgenomen. Er is een deel in een ander deel van Jakarta apart thuis in Yogya, op Java. Ook voor andere kinderen noodzakelijk blijken dat zij geopereerd. Wij zijn de lezers Telegraaf erg dankbaar voor ardevolle steun. Pohpon en eneren krijgen er een zinvol en -rijker nog - pijnlozer leven